

Zelena akcija
Frankopanska 1
10 000 Zagreb
za@zelena-akcija.hr

Sisačko-moslavačka županija,
Upravni odjel za prostorno uređenje,
graditeljstvo i zaštitu okoliša,
Rimska ulica 28, 44000 Sisak

PREDMET: Javna rasprava o Studiji utjecaja na okoliš izgradnje Eko reci parka na području Industrijsko-logističke zone Grada Kutine - komentari

Poštovani,

Zelena akcija / Friends of the Earth Croatia, uz podršku brojnih stručnjaka te udruga i građanskih inicijativa iz čitave Hrvatske okupljenih u nacionalnu mrežu 'Zero Waste Hrvatska', izražava veliku zabrinutost oko planiranog projekta izgradnje tehnološke jedinice za energetske oporabu otpada/kogeneracijskog postrojenja (WtE) u sklopu planiranog Eko reci parka u Kutini te pozivamo na odustajanje od planiranog zahvata i primjenu prihvatljivijih rješenja oporabe ostatnog otpada i otpadnog mulja.

Prvo, želimo napomenuti da je proces javne rasprave neadekvatan, s obzirom da su javna rasprava i javno izlaganje o postrojenju koje bi neminovno imalo veliki utjecaj na kvalitetu života građana i građanki stavljeni u ljetno radoblje kada je dobar dio građana i građanki na godišnjim odmorima, čime im je onemogućeno adekvatno sudjelovanje.

Uz to, ukratko ćemo se načelno osvrnuti na problematičnost ovog planiranog postrojenja i razloge zbog kojih smatramo da je potrebno odustati od njegove izgradnje, a koji su potkrijepljeni raspoloživim praksama diljem EU, kao i propisanom hijerarhijom prioriteta u gospodarenju otpadom koja se izgradnjom ovog postrojenja krši. Osvrnut ćemo se i na manjkavost pojedinih dijelova Studije utjecaja na okoliš, iako smo se i u detaljniju površnost Studije također uvjerali, nakon konzultacija sa stručnjacima za održivo gospodarenje otpadom koji su detaljno proučili Studiju i saopćili nam svoj stručni osvrt.

Gradnja ovakvog postrojenja protivna je hijerarhiji prioriteta u gospodarenju otpadom i otpadnim muljem, koji su propisani nacionalnim zakonodavstvom i EU direktivama. Dok EU u okviru Europskog zelenog plana potiče odustajanje od gradnje novih spalionica (energana) ovog tipa i primjenu održivijih rješenja za iskorištavanje otpada kao sekundarne sirovine za industrijsku proizvodnju (na što je u nekoliko navrata EU i upozorila Hrvatsku), Hrvatska se okreće zastarjelim rješenjima spaljivanja otpada (pretvorenog u tzv. RDF) i otpadnog mulja. Pod izgovorom da je ova energana najbolje raspoloživo rješenje koje je nužno za zbrinjavanje krajnjeg ostatka otpada (RDF) i otpadnog mulja, a bez analize puno boljih rješenja koja se primjenjuju diljem gradova u EU i koja su pravi primjer cirkularne ekonomije, planira se postrojenje koje bi uz mizerne količine proizvedene energije (od koje građani i građanke neće imati koristi jer će se utrošiti na rad samog Eko reci parka), služilo uništavanju vrijednih resursa iz otpada. Studija utjecaja na okoliš ne analizira najbolje raspoložive tehnologije obrade ostatnog otpada i otpadnog mulja koje postoje u praksi diljem gradova EU, stoga je jasno da

poglavlja u studiji koja govore da je riječ o najboljoj raspoloživoj tehnologiji služe samo opravdavanju izgradnje ovog postrojenja, a jednostavnim pregledom znanstvene i stručne literature te praksi iz drugih zemalja jasno je da postoje puno ekološki i društveno prihvatljiviji te isplativiji načini gospodarenja navedenim vrstama otpada od tehnologije koja se planira u ovoj energani. Što se otpadnog mulja tiče, čak je i samo Ministarstvo naručilo stručnu analizu (Akcijski plan) koja pokazuje da postoje prioritetniji načini za zbrinjavanje otpadnog mulja od energetske uporabe (su)spaljivanjem. Dakle, s obzirom da *Akcijski plan zbrinjavanja otpadnog mulja* navodi da postoje prioritetniji načini zbrinjavanja otpadnog mulja, jasno je da se na ovaj način krše i propisi koji definiraju zakonske prioritete zbrinjavanja otpadnog mulja. Također, s obzirom da važeći *Plan gospodarenja otpadom RH 2017-2022* ne propisuje izgradnju novih postrojenja za spaljivanje (energetsku uporabu) otpada, nego navodi da tek predstoji izrada analize i ocjene treba li Hrvatskoj uopće energetska uporaba otpada, jasno je da se ovo postrojenje pokušava izgraditi bez uporišta u temeljnom dokumentu koji regulira gospodarenje otpadom u RH.

S obzirom da ovo postrojenje planira oporabljivati ostatni gorivi otpad iz čitave RH, jasno je da se na ovaj način krši i zakonsko načelo blizine po kojem se otpad mora zbrinjavati što bliže mjestu nastanka. Da bi se to načelo ispoštovalo trebalo bi graditi manja lokalna postrojenja sa ekološki prihvatljivom uporabom ostatnog otpada, a ne ovakvo megalomansko postrojenje kojim se vrši pritisak na jednu sredinu da zaprima i obrađuje otpad iz raznih dijelova RH. Studija uopće nije uzela u obzir utjecaje na okoliš i društvo uslijed transporta tolikih količina otpada u narednih nekoliko desetljeća. Ignorira se činjenica da se ovakav tip postrojenja gradi za životni vijek od minimalno nekoliko desetljeća, što će značiti potrebu za stalnom opskrbom velikim količinama otpada i mulja kako bi postrojenje bilo rentabilno, što neminovno dovodi do tzv. lock-in efekta, a što u budućnosti može značiti i plaćanje visokih penala EU, budući da EU sve više ograničava spaljivanje otpada i propisuje nužnost smanjenja nastanka i iskorištavanja otpada kao sekundarne sirovine.

Dodatno, spaljivanjem otpada u planiranoj energani bi nastajale ogromne količine toksičnog otpada (filteri, pepeo) čije je zbrinjavanje problematično jer Hrvatska nema odlagalište za opasni otpad pa bi se vrlo skupo trebalo plaćati njegovo zbrinjavanje u inozemstvu, što predmetnom Studijom nije adekvatno obrađeno i što bi predstavljalo dodatni trošak koji dovodi u pitanje ekonomsku isplativost ovog postrojenja. Uz to, u obzir treba uzeti i visoke operativne troškove te troškove koji bi mogli nastati uslijed problema na tržištu RDF goriva koje se planira spaljivati u energani. Iz dosadašnje je prakse jasno da postojeći centri za gospodarenje otpadom imaju velikih problema sa kvalitetom RDF goriva, dok novoplanirani centri već godinama niti nisu izgrađeni te je Hrvatska već dobila upozorenja od strane EU da je u njima potrebno promijeniti tehnologiju. Sve navedeno može dovesti do velikih ekonomskih problema u planiranoj energani, a Studija utjecaja na okoliš ništa od navedenog nije uzela u obzir.

Uz to, spaljivanje bi predstavljalo veliku potencijalnu ugrozu za okoliš i zdravlje stanovnika Kutine i okolice. Naime, Studija utjecaja na okoliš u potpunosti ignorira činjenicu da diljem EU u energanama na otpad ovog tipa često dolazi do požara i prekoračenja emisija štetnih plinova koja negativno utječu na kvalitetu života ljudi u okolicu tih postrojenja, što je veoma lako saznati pretraživanjem strane literature. Takva ignorancija, uz navođenje postrojenja koja postoje diljem Europe, a bez prikazivanja cjelokupne slike sa problemima koje su brojna od tih postrojenja imala, dokazuje da se nastoji obmanuti javnost tezama o potpunoj sigurnosti ovakvih postrojenja. Uz sve navedeno, ovo se postrojenje smješta u seizmološki aktivnu zonu, što donosi i dodatnu opasnost, iako se Studijom utjecaja na okoliš ta opasnost nastoji minimizirati i umanjiti potencijalne veoma značajne utjecaje na okoliš i društvo budućih potresnih aktivnosti za vrijeme rada planirane energane, a koji nisu adekvatno obrađeni ovom Studijom.

Uz navedeno, Studija utjecaja na okoliš za planirani zahvat sadrži i niz drugih teza kojima se svi mogući utjecaji, koji se napominju kao realni, nastoje svesti na dozvoljene ili zanemarive. To se primjerice vidi i u slučaju mogućeg utjecaja na strogo zaštićene vrste. Naime, iako je taj utjecaj realan, neargumentirano nije proveden postupak Glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, što je neprihvatljivo i bez čega utjecaj na ekološku mrežu procijenjen ovom Studijom nikako nije adekvatan.

Zaključno, iz načina provedbe javne rasprave te manjkavog sadržaja ove Studije utjecaja na okoliš, jasno je da se pod cijenu potencijalne okolišne i zdravstvene ugroze te financijskih šteta, bez dovoljno adekvatnih i argumentiranih analiza utjecaja koje bi uzele u obzir pravo stanje stvari i sva dostupna varijantna rješenja, forsira postrojenje veoma upitne ekonomske isplativosti te ekološke i društvene prihvatljivosti koje nikako ne spada među najbolje raspoložive tehnologije za obradu ostatnog otpada (RDF) i otpadnog mulja. S obzirom na tu činjenicu, pozivamo Ministarstvo da zaustavi daljnje korake u pokušaju izgradnje ovog postrojenja te razmotri adekvatnija rješenja za zbrinjavanje ostatnog otpada i otpadnog mulja kakva postoje diljem EU i koja su znanstveno dokazano ekonomski i ekološki najprihvatljivija i u skladu sa Europskim zelenim planom. Ova energana ne smije biti alibi rješenje za konačni ostatak otpada iz centara za gospodarenje otpadom, već je potrebno promijeniti način obrade miješanog otpada diljem RH po principima cirkularne ekonomije. Uzmimo samo za primjer najuspješnije gradove u održivom gospodarenju otpadom u Europi - Ljubljani i Trevisu, koji su u procesu transformacije svojih postrojenja za obradu miješanog otpada kako više ne bi pripremala otpad za spaljivanje (RDF, SRF), već maksimalno izvlačila sirovine za industrijsku proizvodnju te inertizirala krajnji ostatak za sigurno odlaganje. Prava cirkularna ekonomija, koju od država članica zahtijeva EU, otpad tretira kao resurs za nove proizvode, a ne kao smeće za spaliti i pretvoriti u toksičan otpad i štetne spojeve u atmosferi. Stoga poručujemo da ćemo, ako se od ovog projekta ne odustane, uz podršku eminentnih stručnjaka za održivo gospodarenje otpadom nastaviti ukazivati na neprihvatljivost ovog postrojenja jer krši prioritete u hijerarhiji gospodarenja otpadom koje je RH dužna ispoštovati prema zakonodavstvu EU.